



در رساله مجید از امام صادق علیه السلام

اصول فقه (بحث چهارم - اصول عملیه)

بررسی ادله استصحاب...

جلسه ۴۵۰

استاد شفیعی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

خلاصه بحث گذشته**

اهم اقوال علما در مورد حجیت استصحاب، یازده قول است. برای احراز قول صحیح، باید ادله اربعه حجیت استصحاب بررسی شود: «بنای عقلاء؛ حکم عقل؛ اجماع؛ اخبار».

****دلیل اول****: بنای عقلاء در هنگام شک، مبتنی بر اخذ به حالت سابقه است و از عدم ردع شارع، رضایت او کشف می شود.

****اشکال مرحوم نائینی****: بنای عقلاء در عمل به تمام موارد استصحاب (شک در مقتضی) ثابت نیست. ****مصنف****: صحت کلام مرحوم نائینی، بعید نیست.

****مرحوم آخوند****: از بنای عقلاء، حجیت استصحاب در نزد شارع کشف نمی شود مگر علم پیدا کنیم که منشأ این بناء، تعبد به حالت سابقه است. یعنی عقلاء فقط به جهت اینکه حالت سابقه است، به آن عمل می کنند، و از این تعبد، عقلاً رضایت شارع کشف می شود. ولیکن چنین وجهی، از بناء عقلاء محرز نیست.

اخذ عقلاء به حالت سابقه، صرفاً به جهت تعبد نیست، زیرا احتمالاتی وجود دارد:

ImamSadiq.tv

ImamSadiq

۱. گاهی به خاطر رجاء تحصیل واقع است.

۲. گاهی به خاطر احتیاط است.

۳. گاهی به خاطر اطمینان به بقاء ما کان است.

۴. گاهی به خاطر ظن به بقاء ما کان است.

۵. گاهی به خاطر غفلت از شک است.

پس نمی‌توان تعبد شارع به حالت سابقه را با این بناء اثبات نمود، زیرا تعبد شارع، وقتی ثابت می‌شود

که تعبد عقلاء به حالت سابقه اثبات شود.

****جواب مصنف به احتمالات خمسه**:**

دو احتمال اول مرحوم آخوند اگرچه قادح در استکشاف از امضاء شارع است، ولی مطرود است. احتمال

غفلت هم تخصصاً خارج است. باقی می‌ماند دو احتمال (اطمینان و ظن)، ولی وجودشان موجب قَدَح در

امضاء شارع نمی‌شود. پس به وسیله بناء عقلاء، می‌توان حکم به حجیت استصحاب کرد.

****استصحاب یک قاعده ثابت در نزد عقلاء است****، از این جهت ثبوتش در نزد شارع هم محرز خواهد

بود، و ثبوت این قاعده در نزد شارع فقط از باب تعبد به آن حالت سابقه است. لذا این استصحاب، حجت

برای مکلف و هم بر علیه مکلف است.